

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976

BRNO 1978

Reiterausrüstung und Produktionsgeräten /Sporen, Zäune, Eimer, Axte, Sichel, Schnittmesser, Bohrer, Keile, Tiegel, Messer u.a./ vor. Die Funde sowie Terrainbeobachtungen auf der südwestlichen Vorburg deuten bereits heute an, dass es sich um einen Siedlungskomplex handelt, der im Verlaufe mehrerer Generationen entstand und existierte, dass die soziale Zusammensetzung seiner Bevölkerung nicht einheitlich war und dass man seine Anfänge möglicherweise bereits in den vorgrossmährischen Zeitabschnitt legen kann.

ZBYTKY SLOVANSKÉ CHATY V BLUČINĚ

/okr. Brno-venkov /

Čeněk S t a ň a , AÚ ČSAV Brno

V polovině května 1976 byly při průzkumu výkopu pro vodovodní potrubí z Blučiny na stavenišťe dálnice, asi 750 m východně od severovýchodního okraje obce, v trati "Dolní Kolberky", objeveny kromě pravěkých nálezů i slovanské střepy. Při záchranném výzkumu dne 18.5.1976 odkryli pracovníci Archeologického ústavu v Brně zbytky slovanské jámy, jež se pod ornici asi 40 cm mocnou zahlubovala poněkud nepravidelně až 20 cm do tmavě hnědé, rozplavené pravěké vrstvy na ploše cca 150 x 200 cm / jáma byla uříznuta průkopem, takže mohla být původně čtvercovitá /. Výplň jámy byla popelovitě sedá. Kromě slovanské keramiky poskytla jáma jen několik zlomků zvířecích kostí a drobné uhlíky.

Keramikou představuje nevelký, celkovým rázem jednolitý sídlištní soubor. Má starobylé znaky : jasně hnědé a šedohnědé barevné tóny, hlínu s pískem s četnými kaménky, v některých případech málo promíšený materiál, lehce a mírně vyhnuté, zaoblené okraje, výzdobu bez výjimky provedenou vícezubytým rydlem nad největší výdutí, excentricky položené důlky ve dně. Jednu nádobku bylo možno celou rekonstruovat při doplnění chybějících částí sádrou /inv. č. 00580-44/76 /. Nad nízko položenou max. výdutí měla výzdobu sestávající ze čtyř střídavě skloněných řad vícenásobných vrypů, vícenásobné vlnice a pásu rýh. Po stránce tvarové jsou zastoupeny široké, nízké nádoby - okrajová část inv. č. 00580-45/76 s krátkým, nepatrně vyhnutým okrajem nad náhle staženým, širokým tělem, zdobená při okraji drobnou, dvojtout vlnicí, okrajová část inv. č. 00580-50/76 zdobená třemi vícenásobnými vlnicemi a pásem rýh, soudkovité nádoby - okrajová část inv. č. 00580-56/76 zdobená třemi střídavě skloněnými řadami šikmých, vícenásobných vrypů a pásem rýh, a větší nádoby s poměrně plochou výdutí - především zlomky inv. č. 00580-52,a/76 z nádoby zhotovené z hrubšího materiálu, slabě vypáleného, s okrajem kuželovitě seříznutým, střídavě šikmo přesekávaným, zdobené nejméně třemi řadami šikmých vícenásobných vrypů, a okrajová část inv. č. 00580-51/76 s dlouze vyhnutým, zaobleným okrajem, zdobená slabě rytým vzorem a to několika pásy rýh, dvěma vícenásobnými vlnicemi a dalším pásem rýh, jejíž zrnitý materiál byl dobře mísen. Uvedené nálezy je možno v rámci vývoje blučinské oblasti zařadit do pokročilého předvelkomoravského období, při absolutním datování pravděpodobně do 8. století.

Überreste einer slawischen Hütte in Blučina /Bez. Brno-venkov /. Bei Terrainarbeiten in Blučina, Bez. Brno-venkov, ungefähr 750 m östlich vom Rande der Gemeinde, wurde eine slawische Grube erfasst. Aus dieser barg man altertümliche Keramik, die man rahmenhaft ungefähr in das 8. Jahrhundert datieren kann.

DOKONČENÍ ZÁCHRANNÉHO VÝZKUMU NA SLOVANSKÉM POHŘEBIŠTI V RAJHRADĚ

/okr. Brno-venkov /

Čeněk S t a ň a , AÚ ČSAV Brno

Ve dnech 19.5. až 25.8.1976 byl dokončen záchranný výzkum v Rajhradě, okr. Brno-venkov, v poloze "Stráně nad Habřinou" /1 / a to odkrytím 69 slovanských kostrových hrobů /č. 497-564 a LVI /, stanovením přibližné jižní hranice pohřebiště a prozkoumáním 12 kúlových jam a 8 sídlištních objektů horákovské kultury. Výzkum 1976 navázal plošným odkryvem na jižní okraj plochy prozkoumané v roce 1972; jižní úsek terasy nad inundačním terénem byl prosondován, stejně jako plocha jižně od pohřebiště, kde se původní terén prudce svažoval. Jihozápadní roh pohřebiště dosahoval téměř k hraně terasy. Některý z nejjihnějších hrobů mohl zůstat pod betonovou plochou asi 5 m širokou a 30 m v západovýchodním směru dlouhou, kterou nebylo možno odstranit.

V 69 hrobech leželo 71 koster, z toho 31 dětských. Téměř dvě třetiny hrobů neměly nálezy. Z 24 hrobů pochází 8 nádob, 12 železných nožů a jedna břitva, jedna železná sekerka, 9 bronzových a 3 sířič-

brné náušnice, drobný bronzový kroužek, jedna souprava korálek ze sklovité hmoty a jedna mušlička. Chronologické rozpětí nálezů patrně nepřesahuje 9. století.

V letech 1972 - 1976 bylo na slovanském pohřebišti v Rajhradcích odkryto celkem 564 a LVI hrobů, které představují podstatnou část původního pohřebiště. Jeho podrobné vyhodnocení a konfrontace s druhým obdobným celkem z katastrálního území obce Rajhradice u Rebešovic /2/, jež tvoří 243 velkomoravských kostrových hrobů, přinese závažné závěry pro vykreslení historického vývoje na území Dyjskosvrateckého úvalu v 9. - 10. století.

P o z n á m k y :

- 1 Viz zprávy o výzkumu v jednotlivých letech v Přehledu výzkumů 1972, 1973, 1974 a 1975.
- 2 J. Nekvasil, Výzkum v Rebešovicích na Moravě, AR VI 1954, 433-437. Č. Stana, Slovanská pohřebiště v Rajhradě a v Rajhradcích u Rebešovic /okr. Brno-venkov /, Přehled výzkumů 1975.

Beendigung der Rettungsgrabung auf dem slawischen Gräberfeld in Rajhrad /Bez. Brno-venkov/. Im Jahre 1976 wurde die Rettungsgrabung in Rajhrad, Bez. Brno-venkov beendet, die seit dem Jahre 1972 verlief. In der letzten Grabungssaison entdeckte man 69 slawische Skelettgräber, 12 Pfostengruben und 8 Siedlungsobjekte der Horákov-Kultur und es konnte der südliche Rand des Gräberfeldes festgesetzt werden, auf dem insgesamt 564 + LVI Gräber abgedeckt wurden. Eine eingehende Bewertung der Funde und ihre Konfrontation mit dem unweiten Gräberfeld bei Rebešovice /243 Gräber / wird schwerwiegende Schlussfolgerungen zur historischen Entwicklung des Thaya-Schwarzawa Talgrundes im 9. - 10. Jahrhundert bringen.

KOSTRY ZE ZACHRAŇOVACÍHO VÝZKUMU U SÝPKY V RAJHRADICÍCH

/okr. Brno-venkov /

Milan Stloukal, Národní muzeum Praha

/Tab. 10, 11 /

Při výzkumu Č. Stani v Rajhradcích bylo v létě roku 1975 odkryto v poloze "U sýpky" 7 velkomoravských kostrových hrobů; vedoucí výzkumu podal o této akci zprávu v Přehledu výzkumů 1975. Antropologický materiál byl laboratorně i odborně zpracován v antropologickém oddělení Národního muzea v Praze.

V hrobě č. 1 byla nalezena klenba robustní mozkovny a silně poškozený postkranialní skelet muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. Mozkovna je v absolutních mírách velmi dlouhá a úzká, v indexu hyperdolichokraní, má klenuté čelo s plochými nadočnicovými oblouky a plochou glabelou, horní okraje očí jsou tlusté. Lebeční švy jsou otevřené, v lambdovém švu jsou četné vsuté kůstky. Na zlomku pánevní kosti je patrná úzká incisura ischiadica major, sulcus praeauricularis není vytvořen. Výška postavy byla vypočítána na základě délky holenních a lýtkových kostí na 173 cm /výška /.

Hrob č. 2 obsahoval kostru dítěte, zemřelého ve věku 7-8 let. Mozkovna je ortokraní, obličej euryprosopní a euryenní, mesokonch a mesorhin, ortognát.

Hrob č. 3 - zlomky lebky a postkranialního skeletu nedospělého člověka, zemřelého ve věku 14 let.

Hrob č. 4 - poměrně dobře zachovaná kostra dítěte, zemřelého ve věku 9-10 let. Lebka je dolichokraní, chamaekraní a metriokraní, hypsikonch a mesorhin, mesognát. Je zde plně zachován čelní šev /metopismus /. Kongenitální synostosa 3. a 4. hrudního obrátle v oblouku.

Hrob č. 5 - silně poškozená, ale zčásti měřitelná kostra muže, zemřelého ve věku 40 až 50 let. Lebka je v absolutních mírách středně dlouhá a úzká, má úzký a středně vysoký obličej a nízký horní obličej, v indexech je mesokraní, stenometopní, leptoprosopní a mesenní, chamaekonchní a mesorhiní, eurymandibulární. Švy jsou na lamina interna lebečních kostí už srostlé, na lamina externa začínají srůstat. V obou čelistech jsou všechna zubní lůžka s výjimkou horních dvou zhojena po intravitálních ztrátách; levostranný druhý premolár a první molár jsou v čelisti a bez kazu. Výška postavy zemřelého byla vypočítána na 165,2 cm /střední /. Pánevní kosti mají úzkou incisura ischiadica major a není na nich vytvořen sulcus praeauricularis. Na přední stěně levého femoru je asi 10 cm od horního konce plochá, 50 x 25 mm velká periostální apozice, pravděpodobně stopa po zhojeném zranění.

Hrob č. 6 - zachovala se poškozená mozkovna, obě čelisti, krční obrátle a pravá lopatka nedospělého člověka. Stáří nelze určit blíže, než je rozmezí mezi 16 a 20 lety; v čelistech

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976.

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : Bronzová přezka ze slovanského sídliště v Mutěnicích
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Guttwaldov, provoz 34 -
Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI-73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné